

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Азизӣ Назирҷон Эргашзода дар мавзӯи «Вазъи робитаҳои байналмилалӣ муассисаҳои таҳсилоти олии касбии шаҳри Хучанд дар солҳои 1991–2021», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзоди илмҳои таърих аз рӯйи ихтисоси 6.1.1. Таърихи ватанӣ (таърихи ҳалқи тоҷик) пешниҳод шудааст

1. Проблемаи илмӣ ва мақсади таҳқиқот. Дар автореферат проблемаи илмӣ ба таври возеҳ ифода ёфтааст. Муаллиф дуруст қайд мекунад, ки давраи соҳибистиклолии Ҷумҳурии Тоҷикистон (1991–2021) бо тағйироти сохторӣ дар маориф ҳамроҳӣ дошта, ҳамгироии донишгоҳхоро ба фазои ҷаҳонӣ таълим ҳамчун самти афзалиятноки сиёсати давлатӣ муайян намудааст. Шаҳри Хучанд ҳамчун маркази илмӣ фарҳангии шимолӣ кишвар дар ташаккули робитаҳои байналмилалӣ маорифи тоҷик нақши муҳим дорад. Бо вучуди ҷамъшавии таҷрибаи бойи ҳамкорӣ бо барномаҳо ва донишгоҳҳои хориҷӣ (TEMPUS, ERASMUS+, DAAD, KOICA ва ғайра), то имрӯз таҳқиқоти ҳамаҷониба оид ба таҳлили робитаҳои байналмилалӣ муассисаҳои олии Хучанд дар солҳои 1991–2021 анҷом наёфтааст. Ҳамин ҳолигии илмӣ зарурати арзёбии илмӣ ин равандро ба миён меорад.

Мақсади таҳқиқот дар омӯзиши ҳамаҷониба ва таҳлили таърихӣ илмӣ раванди ташаккул ва рушди робитаҳои байналмилалӣ муассисаҳои таҳсилоти олии касбии шаҳри Хучанд дар давраи соҳибистиклолӣ ифода меёбад. Таҳқиқот ҳадаф дорад, ки ҷанбаҳои муҳими сиёсӣ, иҷтимоӣ, илмӣ ва маъмурии ин равандро аз нуктаи назари таърихӣ ва минтақавӣ баррасӣ намуда, саҳми муассисаҳои мазкурро дар татбиқи стратегияҳои ҳамкорӣ байналмилалӣ дар соҳаи таҳсилоти олии равшан намояд.

2. Таърихнигорӣ. Дараҷаи таҳқиқи мавзӯ дар автореферат ба таври нисбатан муфассал баррасӣ шудааст. Муаллиф таърихнигорӣ ватанӣ ва хориҷиро таҳлил намуда, самтҳои асосии таҳқиқотро нишон додааст. Аз ҷумла, осори Пешвои миллат Эмомалӣ Раҳмон, таҳқиқот оид ба таърихи Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров, таҳқиқоти махсуси Ҷ. Исомитдинов рисолаи Солеҳи Зарифзод ва асарҳои А. Шарипов мавриди таҳлил қарор гирифтаанд.

Бояд қайд намуд, ки муаллиф на танҳо адабиёти илмиро номбар кардааст, балки саҳми ҳар як самти таърихнигориро дар омӯзиши мавзӯ муайян намудааст. Ӯ дуруст таъкид мекунад, ки маълумоти мавҷуда асосан дар нашрияҳои хусусияти идорӣ инъикос ёфтаанд ва манзараи пурраи таҳаввулотро кушода намерӯянд. Ин нукта собит мекунад, ки мавзӯи интиҳобшуда то ҳол ба таври кофӣ таҳқиқ нашудааст.

3. Заминаи сарчашмавӣ ва таҳлили интиқодии он. Заминаи сарчашмашиносии таҳқиқот ба таври нисбатан мушаххас инъикос ёфтааст. Муаллиф ба санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ (Қонуни ҚТ «Дар бораи маориф», Қонуни ҚТ «Дар бораи таҳсилоти олии касбӣ ва баъдидипломӣ», Стратегияи миллии рушд то соли 2030 ва ғайра), маводи бойгонӣ, маълумоти оморӣ, матбуоти даврӣ, ёддоштҳо ва сарчашмаҳои шифохӣ таъя намудааст. Маҷмӯи сарчашмаҳо гуногуннамо буда, имкон медиҳад, ки раванди мавриди таҳқиқ аз ҷанбаҳои гуногун баррасӣ гардад.

Таҳлили интиқодӣ нишон медиҳад, ки муаллиф баъзе маҳдудиятҳои заминаи сарчашмашиносиро низ эътироф намудааст. Аз ҷумла, ӯ қайд мекунад, ки маълумоти мавҷуда асосан дар нашрияҳои хусусияти идорӣ инъикос ёфта, манзараи пурраи таҳаввулотро кушода намерасонад. Ин нукта ба ҳолисона будани таҳқиқот шаҳодат медиҳад. Баъзе рақамҳо ва нишондиҳандаҳо оварда шудаанд, ки манбаи дақиқи онҳо ҳамеша мушаххас карда нашудааст, аммо ин камбудии хурд ба аҳамияти умумии таҳқиқот таъсири ҷиддӣ намерасонад.

4. Исботнокии ҳулосаҳо ва муқаррароти ба ҳимоя пешниҳодшаванда. Ҳулосаҳои муаллиф бо заминаи сарчашмашиносӣ, маводи воқеӣ ва мантиқи таҳқиқот тасдиқ мегарданд. Муаллиф дар бораи афзоиши шумораи созишномаҳои ҳамкорӣ мактабҳои олии шаҳри Хучанд далелҳои мушаххас меорад. Ин нишондиҳандаҳо ба эътимоднокии ҳулосаҳо мусоидат мекунанд.

Муқаррароти ба ҳимоя пешниҳодшаванда низ асоснок ба назар мерасанд. Муаллиф исбот намудааст, ки байналмилалӣ гардонидани муассисаҳои таҳсилоти олии шаҳри Хучанд дар солҳои 1991–2021 натиҷаи сиёсати ҳадафманди давлатӣ буда, таъсири сохторҳои махсуси идоракунӣ ва фаъолгардонии ҳамкорӣ байнидонишгоҳӣ ин равандро ба марҳилаи сифатан нав баровардааст.

5. Навгони илмӣ ва саҳми шахсии муаллиф. Навгони илмӣ таҳқиқот ба таври мушаххас ифода ёфтааст. Муаллиф қайд мекунад, ки бори аввал робитаҳои байналмилалӣ мактабҳои олии Хучанд дар фосилаи 30-сола (1991–2021) ба таври системавӣ омӯхта мешавад. Ин нукта сазовори арзёбии мусбат мебошад. Ҳамзамон, таъсири лоиҳаҳои байналмилалӣ ва барномаҳои грантӣ ба рушди илм, сифати таҳсил ва тарбияи кадрҳои рақобатпазир бо ҷузъиёти назаррас ва таҳлили илмӣ арзёбӣ шудааст. Инчунин, ҷанбаҳои минтақавӣ-ҷуғрофӣ ҳамкорӣ байналмилалӣ дар доираи рушди маорифи милли таҳлил гардидаанд.

Саҳми шахсии доғалаб дар интиҳоби мустақили мавзӯи таҳқиқот, тарҳрезии методология (принсипҳои таърихӣ-хронологӣ, муқоисавӣ-

таҳлилӣ ва системавӣ) ва усулҳои коркарди сарчашмаҳо зоҳир мегардад. Ҷамъоварӣ ва таҳлили маводи бойгонӣ ва адабиёти илмӣ пурра бо меҳнати шахсӣ анҷом дода шудааст. Коркарди консепсияи илмӣ, пешниҳоди нуктаҳои ба ҳимоя ва таҳияи хулосаҳо аз ҷониби муаллиф ба таври шахсӣ сурат гирифтааст.

6. Мутобиқати хулосаҳо ба ҷорҷӯбаҳои эълоншудаи таҳқиқот. Хулосаҳои муаллиф ба ҷорҷӯбаҳои эълоншудаи таҳқиқот пурра мутобиқат мекунад. Мавзӯи диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ ва муҳтавои он ба тартиби муқарраршудаи таълифи диссертатсия барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои таърих аз рӯйи ихтисоси 6.1.1. Таърихи ватанӣ (таърихи халқи тоҷик) пурра мутобиқат менамояд. Мундариҷа ва мазмунҳои диссертатсия, пеш аз ҳама, мутобиқ ба бандҳои зерини шиносномаи ихтисоси илмӣ мебошад: 3.3, 3.6, 3.7 ва 3.9. Ин нукта ба он шаҳодат медиҳад, ки таҳқиқот ба талаботи муқарраргардида барои диссертатсияҳои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои таърих ҷавобгӯ мебошад.

7. Аҳамияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот. Аҳамияти назариявии таҳқиқот дар саҳми он дар васеъ ва мустаҳкам намудани заминаи назариявӣ-методологии омӯзиши равандроҳои ҳамгироии муассисаҳои таҳсилоти олӣ ба фазои байналмилалӣ таълимӣ ифода меёбад. Маводи бадастомада заминаи муътамади сарчашмашиносиро ташкил медиҳад, ки муҳаққиқони соҳа метавонанд аз он истифода намоянд.

Аҳамияти амалии диссертатсия дар он зоҳир мегардад, ки тавсияҳои таҳқиқот дар самти татбиқи барномаҳои фаромиллӣ, таҳкими механизмҳои ҳамкорӣ бо донишгоҳҳои хориҷӣ ва татбиқи стандартҳои байналмилалӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олӣ амалӣ мешаванд. Муаллиф қайд мекунад, ки натиҷаҳои таҳқиқот дар раванди таълим ва таҳияи барномаҳои таълимӣ истифода мешаванд.

8. Сохтор ва муҳтавои кор. Сохтори диссертатсия аз муқаддима, се боб, ки ҳар кадоми онҳо ба ду зербоб, хулоса ва рӯйхати сарчашмаҳо иборат аст. Ҳаҷми умумии матн 241 саҳифаро ташкил медиҳад. Рӯйхати адабиёт ва маводи бойгонӣ 152 номгӯйро дар бар мегирад. Чунин сохтор ба кушодани пурраи мавзӯ мусоидат мекунад, зеро дар бобҳои якум ва дуюм ҷанбаҳои таърихӣ ва институтсионалии равандро, дар боби сеюм бошад, иштироки муассисаҳо дар барномаву лоиҳаҳои байналмилалӣ ва рушди фаъолияти таълимӣ-маърифатии эҷодӣ таҳлил гардидаанд.

9. Апробатсияи натиҷаҳо. Натиҷаҳои асосии таҳқиқот дар 7 мақолаҳои илмӣ, аз ҷумла 3 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таъсис расидаанд.

Муаллиф дар конференсияҳои сатҳи байналмилалӣ ва ҷумҳуриявӣ иштирок намуда, натиҷаҳои тадқиқотро муаррифӣ кардааст. Ин нукта ба он шаҳодат медиҳад, ки натиҷаҳои таҳқиқот аз ҷониби ҷомеаи илмӣ пазируфта шудаанд.

ХУЛОСА

Таҳқиқоти диссертатсионии Азизӣ Назирҷон Эргашзода таҳти унвони «Вазъи робитаҳои байналмилалии муассисаҳои таҳсилоти олии касбии шаҳри Хучанд дар солҳои 1991–2021» ба талаботи муқарраргардида барои диссертатсияҳои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои таърих ҷавобгӯ мебошад. Таҳқиқот дорои наwgонии илмӣ буда, ҳамчун қори анҷомёфтаи илмӣ-таҳқиқотӣ ва таҳассусӣ арзёбӣ шуда метавонад. Муаллиф барои сазовор шудан ба дараҷаи илмӣ дархостшуда асосҳои қофӣ дорад.

Диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон барои диссертатсияҳои номзадӣ ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои таърих аз рӯи ихтисоси 6.1.1. Таърихи ватанӣ (таърихи халқи тоҷик) мебошад.

Муқаррир:

номзади илмҳои таърих, дотсент

**мудири кафедраи муносибатҳои байналмилалӣ ва
таърихи МД “Донишқадаи байналмилалии Хучанд”-и
МД “Донишгоҳи байналмилалии сайёҳӣ
ва соҳибқории Тоҷикистон”**

Шарифзода М.М.

Имзои Шарифзода Муҳаммад Маъруфро “тасдиқ мекунам”

Сардори шуъбаи кадрҳо ва корҳои махсус

Юнусова О.М.

Суроға: 7357000, Ҷумҳурии Тоҷикистон,

ш.Хучанд, маҳаллаи 27, хонаи 1.

Тел: (+992 37) 234-88-02

E-mail: betest_ips@mail.ru